

Joanna Czaban, Dominik Dąbrowski

Koło Naukowe Studentów Turystyki i Rekreacji

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

OCENA POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO I REKREACYJNEGO MIASTA MIĘDZYRZEC PODLASKI W DOBIE ZAGROŻENIA COVID-19 W OPINII MIESZKAŃCÓW

Streszczenie

Celem badań było poznanie w jaki sposób został wykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny miasta Międzyrzec Podlaski i jego okolic w dobie zagrożenia Covid-19 w realizacji wolnego czasu przez mieszkańców i turystów z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa.

W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego w ramach której posłużono się techniką badania ankietowego z wykorzystaniem autorskiego narzędzia jakim był interaktywny kwestionariusz ankiety. Łącznie uwzględniono opinie 160 osób w różnym wieku.

Analiza wyników pokazała, że główną atrakcją turystyczną są „Międzyrzeckie Jeziora”. Dużym zainteresowaniem cieszył się nowo wybudowany Park rekreacyjny. Natomiast całoroczny stok narciarski to miejsce aktywnego spędzania czasu wolnego przez narciarzy. Badania wykazały, iż mieszkańcy Międzyrzecza oraz odwiedzający, wybierali różne formy aktywności realizowane w czasie wolnym. Dużym zainteresowaniem cieszyły się trasy rowerowe, ścieżki spacerowe oraz ścieżki biegowe. Większość uważała, że na pozytywny rozwój miasta może mieć wpływ poprawa infrastruktury turystycznej. Uzyskano również informacje wskazujące że ograniczenia wywołane Covid-19 nie spowodowały obniżenia zainteresowania aktywnością fizyczną ani potrzeby izolacji i podejmowania indywidualnych form aktywności z dala od innych osób.

Słowa kluczowe: potencjał turystyczny i rekreacyjny, Covid-19, Międzyrzec Podlaski

Wstęp

Aktywność dla współczesnego człowieka stała się stylem i sposobem na życie oraz koniecznością funkcjonowania w przestrzeni życia codziennego. Jest też niezbędnym czynnikiem wpływającym na zdrowie człowieka. Aby w pełni można było z niej korzystać, warto zastanowić się by wybrać odpowiednie i bezpieczne miejsce – warunki do jej uprawiania. Dlatego podczas pandemii często dostrzec możemy ludzi udających się w miejsca odosobnione typu lasy,

parki, dzikie ścieżki w otoczeniu przyrodniczym lub kompleksy odpowiednio przygotowane z dodatkową infrastrukturą i zagospodarowaniem sportowo-rekreacyjnym lub turystycznym.

W omawianej pracy dokonamy oceny wybranego miasta, bliskiego sercu autorom – Międzyrzecza Podlaskiego, w celu oceny możliwości realizacji aktywności w czasie wolnym mieszkańców i osób odwiedzających to miasto. W ostatnich latach zauważa się dynamiczny rozwój ruchu turystycznego w tym mieście, a także stały rozwój infrastruktury i starania władz miasta, co jak się wydaje sprawia, że to miasto staje się bezkonkurencyjne w wielu aspektach w stosunku do innych miast w tym regionie.

To właśnie potencjał, zagospodarowanie oraz infrastruktura turystyczna i rekreacyjna w zasadniczym stopniu wpływa na atrakcyjność danego terenu lub regionu.

Termin „potencjał” od drugiej połowy lat 60 XX wieku był bardzo popularny. Literatura wskazuje że jest to:

- możliwość wykorzystania obszaru, krajobrazu do zamierzonych celów,
- możliwość wykorzystania danego terenu, który dostarcza odpowiednie formy materialne do celów konsumpcyjnych,
- możliwość użytkowania terenu w danej przestrzeni przyrodniczej (potencjał gospodarczy).

Słownik wyrazów obcych wskazuje, że potencjał to: „zasób możliwości, mocy, zdolności wytwórczej tkwiącej w czymś, sprawność, wydajność, możliwość w jakiejś dziedzinie”. Panasiuk (2010) rozszerza definicję potencjału w ujęciu turystyki. Jego zdaniem potencjał turystyczny zawiera typowe elementy gospodarcze, ale także:

- podstawowe zasoby turystyczne (zagospodarowanie turystyczne, dostępność komunikacyjna, walory turystyczne przyrodnicze oraz kulturowe),
- zasoby podażowe (informacja, inwestycje, organizacja turystyki, lokalizacja, marketing),
- zasoby popytowe (poziom wydatków turystycznych, wielkość oraz struktura ruchu turystycznego).

Literatura przedmiotu wskazuje także, że potencjał turystyczny to „wszystkie elementy środowiska geograficznego oraz zachowania człowieka, które mogą być wykorzystane do uprawiania turystyki bądź do zajmowania się turystyką” (Kaczmarek i in., 2002). Te elementy to inaczej zasoby, które zostały nagromadzone w danym czasie i można je wykorzystać w procesie usług turystycznych. Stanowią podstawę kreowania produktu turystycznego danego obszaru (Meyer, 2010).

Pod pojęciem zagospodarowanie turystyczne mieści się również „działalność mająca na celu przystosowanie środowiska geograficznego do potrzeb turystyki”. W konsekwencji istotą zagospodarowania turystycznego jest podejmowanie

działań, których celem jest przystosowanie środowiska geograficznego do istniałych potrzeb turystów (Siuki, Kowalczyk, 2012). Zagospodarowanie turystyczne posiada tzw. bazę materialną turystyki i związane z nią usługi. Wyróżnia się cztery podstawowe kategorie urządzeń oraz usług turystycznych:

- baza noclegowa, czyli potrzeba zapewnienia zakwaterowania,
- baza gastronomiczna, która służy zaspokojeniu potrzeb żywieniowych,
- baza transportowa lub komunikacyjna, która umożliwia turystom poruszanie się na danym obszarze lub dotarcie na miejsce do danej atrakcji,
- baza towarzysząca lub uzupełniająca, umożliwia zaspokajanie innych potrzeb w czasie wyjazdu (Kowalczyk, Derek, 2010).

Do czynników decydujących o walorach danego regionu zalicza się położenie geograficzne, cechy geologiczne oraz geomorfologiczne oraz status prawny. Natomiast o atrakcyjności danego terenu świadczy dostępność komunikacyjna, forma udostępnienia, zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne oraz działania promocyjne.

Infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną można nazwać zagospodarowaniem turystycznym. Infrastruktura ta służy wyłącznie albo w znacznej mierze turystyce. Do infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej zalicza się:

- infrastrukturę noclegową,
- infrastrukturę gastronomiczną,
- infrastrukturę komunikacyjną,
- infrastrukturę towarzyszącą (Kowalczyk, Derek, 2010).

Infrastrukturę turystyczną i rekreacyjną uzupełnia infrastruktura ogólna (para turystyczna), która powstaje z myślą o mieszkańcach danego terenu. Do infrastruktury tej zalicza się uzbrojenie terenu (sieć gazowa, wodna, elektryczna), urządzenia telekomunikacyjne, pocztowe, sieć handlu detalicznego, usługi fotograficzne, fryzjerskie, itp.

Potencjał, zagospodarowanie oraz infrastruktura turystyczna i rekreacyjna to pojęcia, które w znacznym stopniu przenikają się. Posiadają szereg cech wspólnych, dzięki którym wzajemnie się uzupełniają.

Międzyrzec Podlaski – położenie, ludność, dane statystyczne

Międzyrzec Podlaski leży we wschodniej części Polski w powiecie białskim i na terenie województwa lubelskiego. To także siedziba wiejskiej gminy Międzyrzec Podlaski (Skubisz, Żuk, 2015). Na terenie miasta nie ma dużych ośrodków przemysłowych, dlatego też występuje tu dosyć duży odsetek osób bezrobotnych (Bank Danych Lokalnych, 2020). Na ryc. 1 przedstawiono położenie miasta na tle Polski.

Ryc. 1. Położenie miasta Międzyrzec Podlaski na tle Polski z uwzględnieniem szlaków komunikacyjnych

Źródło: Strategia Rozwoju miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2015-2020 z perspektywą do 2025 roku, Międzyrzec Podlaski 2015.

Miasto położone jest 30 kilometrów na południowy zachód od Białej Podlaskiej, 100 kilometrów na północ od Lublina 135 kilometrów na południowy wschód od Warszawy. Międzyrzec Podlaski zamieszkuje 16 753 tys. mieszkańców.

Dane statystyczne wskazują, że na przestrzeni kilkunastu lat liczba mieszkańców miasta Międzyrzec Podlaski zmalała o 3,4%. Szacuje się, że średni wiek mieszkańców to 40,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców Polski (Międzyrzec Podlaski w liczbach, 2021).

W 2020 roku mieszkańcy Międzyrzecza Podlaskiego zawarli 101 małżeństw. W tym także roku zanotowano znaczną ilość rozwodów. Na 1000 mieszkańców przypadało 1,5 rozwodów. Prawie co trzeci mieszkaniec miasta jest stanu wolnego (30,5%), a ponad połowa (55,1%) pozostaje w związku małżeńskim. Natomiast 2,6% społeczeństwa jest rozwiedziona, a 11,7% to wdowy i wdowcy. W 2020 roku urodziło się ponad 180 dzieci. Częściej rodzili się chłopcy niż dziewczynki. Dane statystyczne wskazują, że w 2019 roku na 1000 mieszkańców miasta przypadało około dziesięć zgonów. Najczęściej były one spowodowane chorobami układu krążenia (42%). Także znaczna część mieszkańców zmarła z powodu nowotworów (22,7%). Na terenie miasta niewielka część mieszkańców to osoby bezrobotne. Stanowią one około 6% społeczeństwa (Międzyrzec Podlaski w liczbach, 2021).

Potencjał turystyczny i rekreacyjny miasta i najbliższej okolicy

Baza hotelowa

Na terenie miasta Międzyrzec Podlaski baza hotelowa obejmuje pensjonaty, obiekty agroturystyczne, hotele oraz możliwość przenocowania w kilku osobowych drewnianych domkach, które najczęściej zlokalizowane są w okolicy jezior.

W Międzyrzecu Podlaskim mieści się hotel Las Vegas, który dysponuje jedno, dwu i trzy osobowymi pokojami z pełnym wyposażeniem. Przy obwodnicy miasta znajduje się hotel Chrobry, który dysponuje 32 pokojami. Pokoje są klimatyzowane i posiadają pełne wyposażenie. Na terenie obiektu znajdują się sale konferencyjne i bankietowe oraz mini SPA. Organizowane są wesela, imprezy okolicznościowe oraz spotkania biznesowe.

Na terenie miasta działalność prowadzi również hotel Hesperus oraz baza o niższym standardzie tzw. tanie noclegi w centrum Międzyrzecza Podlaskiego.

Z uwagi na rozwój turystyki na terenie miasta mieszkańcy zaczęli interesować się agroturystyką. Dlatego też każdego roku przybywa gospodarstw agroturystycznych i pensjonatów. Powstaje również baza domków letniskowych, które w okresie letnim są w pełni obłożone. Z roku na rok liczba tych miejsc się zwiększa podobnie jak poziom świadczonych usług.

Baza noclegowa na terenie Międzyrzecza Podlaskiego sukcesywnie się rozwija a jest to możliwe dzięki rozwojowi turystyki, a tym samym zwiększającej się liczby turystów goszczących na terenie miasta.

Baza gastronomiczna

Na terenie miasta Międzyrzec Podlaski oraz w jego okolicy znajduje się szereg obiektów gastronomicznych, w których zarówno mieszkańcy, jak i turyści mogą skosztować różnorodnych potraw, również dań regionalnych Podlasia i Lubelszczyzny.

Jedną z restauracji na terenie miasta jest Panorama Podlaska, która może pomieścić 160 osób. W tym samym budynku znajduje się także pizzeria i pub „Piwnica”. Goście mogą zjeść dania przy muzyce. Także dania domowe oferowane są w restauracji „Jadłoteka”.

Na terenie miasta znajduje się także pizza Da Grasso. Pizzę można zjeść na miejscu, jak również zamówić na wynos.

Wieczorem turyści i mieszkańcy mogą skorzystać z oferty Baru 43. Natomiast lokal „Vegas” dysponuje 80 miejscami łącznymi. W swojej ofercie posiada napoje alkoholowe, szeroki wybór dań. Oferuje między innymi fast food, domowe obiady, desery oraz zestawy śniadaniowe.

W pobliżu żwirowni znajduje się restauracja „Zacisze”. W swojej ofercie posiada dania gorące (obiadowe), przystawki, przekąski, desery, napoje ciepłe, napoje zimne, alkohol. Służy jednocześnie zorganizowanym grupom wypoczywającym na terenie ośrodka PSW jako podstawowa baza gastronomiczna.

W mieście i jego okolicy znajduje się kilkanaście restauracji, barów, pizzerii, które oferują szeroką gamę dań oraz klimatyczna kawiarenka w samym centrum na placu miejskim.

Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych i rzek

Miasto Międzyrzec Podlaski położone jest pośród malowniczych terenów. Dlatego też cechuje je bogate walory środowiska naturalnego. W okolicy miasta zbiega się rzeka Krzna Północna, Krzna Południowa, Piszczka oraz Kanał Wieprz-Krzna. Od zachodu rozciąga się Równina Łukowska, a od wschodu Zakłęśność Łomaska. Natomiast od południa Równina Radzyńska (Kalinowski, Szwed, 1993).

Cennym walorem środowiska naturalnego są Międzyrzeckie Jeziora. To zespół pięciu akwenów wodnych, które znajdują się w południowo-wschodniej części miasta. Zbiorniki powstały poprzez eksploatację żwiru. Najstarsze mają około 40 lat. Dlatego też posiadają urozmaiconą linię brzegową z licznymi zatokami, wyspami oraz półwyspami. Głębokość tych akwenów jest różna. Głównym zbiornikiem jest zbiornik „Żwirownia”, którego zbocza mają łagodne nachylenie i pokryte są cienką warstwą organicznych osadów. Wokół zbiorników występują krzewy, drzewa i bory sosnowe.

Międzyrzeckie Jeziora dzięki zagospodarowaniu sportowo-rekreacyjnemu i turystycznemu, umożliwiają uprawianie sportów wodnych tj.: żeglarsstwo, pływanie i windsurfing oraz wędkowanie i nurkowanie. Obok głównego akwenu żwirowni znajduje się stok narciarski, domki letniskowe, kort tenisowy, boiska do gry w siatkę i koszykówkę oraz inne urządzenia do ćwiczeń i rekreacji.

Na terenie miasta wybudowano wiele ścieżek pieszo-rowerowych. Jedną z ważniejszych jest wybudowana w 2007 roku ścieżka komunikacyjna łącząca centrum miasta od Placu Jana Pawła II do terenów rekreacyjnych w tym do Stacji Żeglarskiej i terenów sąsiadujących.

Na terenie miasta znajduje się duży węzeł hydrograficzny – wspomnianych wcześniej rzek, w pobliżu którego wybudowano ścieżki rowerowe oraz doskonałe miejsce do slipowania kajaków. Turystyczne wykorzystanie kanału i rzek, uwarunkowane jest stanem wody w rzece Bug. Obecnie woda na tym terenie jest optymalna, dlatego też miejsca te cieszą się zainteresowaniem wędkarzy.

W 2008 roku wybudowano bulwar nadrzeczny, który ciągnie się wzdłuż rzeki. Obecnie obszar ten jest sukcesywnie wykorzystywany.

Na terenie miasta, rzeka Krzna jest bardzo atrakcyjna, dlatego też występują tu dogodne warunki do rozwoju turystyki kajakowej. Miejscowi przedsiębiorcy organizują spływy kajakowe, ponadto organizują także wycieczki krajoznawcze. Zarówno wiosną, latem i wczesną jesienią organizowane były spływy kajakowe Krzną z Międzyrzecza Podlaskiego do jej ujścia do Bugu w Neplach.

Zagospodarowanie terenów leśnych i parków miejskich

Okolice Międzyrzecza Podlaskiego porośnięte są lasem iglastym i liściastym. Także na terenie miasta znajduje się park, na terenie którego mieści się pałac, wyznaczone alejki do spacerowania, staw oraz niezwykła roślinność. W okresie wiosennym i letnim można spotkać tam wiewiórki, bażanty, gęsi i inne ptaki. Niegdyś w budynkach dawnego pałacu mieściły się filie szkół wyższych oraz biblioteka. Dziś zabudowa przeznaczona jest na szkołę muzyczną oraz do potrzeb kulturalnych.

W 1981 roku na terenie miasta i okolic utworzono rezerwat przyrody „Liski”, który reprezentowany jest przez wiele zbiorowisk leśnych, np. bory sosnowe, grądy, łęgi. Na terenie rezerwatu występują rośliny chronione, takie jak orlik pospolity, widłak jałowcowaty, lilia złotogłów i wiele gatunków storczyków. Przez teren rezerwatu biegnie trzykilometrowa piesza ścieżka dydaktyczna, która oznakowana jest kolorem czerwonym. Ścieżka rozpoczyna się tablicą informacyjną, która jest umiejscowiona obok pomnikowego dębu. Trasa podzielona jest na sześć przystanków dydaktycznych.

W rejonie miasta i na jego terenie występuje sieć szlaków turystycznych, np. „Dolina Krzny”, „Szlak południowy”. Trasy te podzielone są na kilka odcinków. Przy każdym z nich znajduje się miejsce do odpoczynku. Władze miasta zleciły wybudowanie kilkunastu altanek, które zostały rozstawione na szlakach turystycznych. Także co kilkanaście kilometrów znajdują się tablice informacyjne, na których turyści mogą pozyskać najważniejsze informacje odnośnie fauny i flory tego terenu.

Aktywną formą spędzania czasu wolnego są także spacer po malowniczym miasteczku i jego okolicy. Rozległe doliny i łąki w okresie kwitnienia bogate są w roślinność łąkową w które wkomponowane są zespoły roślin typu zaroślowatego (Matuszkiewicz, 2005).

Dostępność do aktywnych form czasu wolnego przez mieszkańców miasta i okolic

W ostatnim czasie na terenie miasta możliwe jest korzystanie z wielu miejsc do podejmowania różnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym zarówno przez mieszkańców, jak i osoby przyjezdne m. in.:

- wypoczywanie na plaży, np. pływanie rowerami wodnymi, kajakami, jachtami, pływanie na windsurfingu,
- gra w tenisa, siatkówkę, i inne dyscypliny zespołowe,
- przejażdżki rowerowe, tor crossowy, skateparki oraz tyrolki,
- park rekreacyjny również dla maluchów i ich opiekunów.

W wyniku realizacji projektu powstało wiele atrakcji turystycznych. W tabeli 1 przedstawiono szczegółowe dane zagospodarowania turystycznego „Międzyrzeckie Jezioro” (Zagospodarowanie terenu rekreacyjno-turystycznego..., 2021).

Tab. 1. Zagospodarowanie turystyczne w mieście Międzyrzec Podlaski

Atrakcje turystyczne	Opis
Stok narciarski: – długość – szerokość – długość wyciągu talerzowego – oświetlenie (latarnie) – ogrodzenie	140m 15m-140m 132m 11 sztuk 290 m
Tor saneczkowy: – powierzchnia	480m ²
Plac rekreacyjno-wypoczynkowy: – długość – szerokość – powierzchnia	40m 20m 800m ²
Ścieżki rowerowe i chodniki: – długość – szerokość – szerokość pasa drogowego – powierzchnia	225m 3,5m 6m 803m
Budynek zaplecza sanitarno-magazynowego: – długość – szerokość – powierzchnia	15m 10m 150m
Drogi dojazdowe: – długość	340m

Źródło: Zagospodarowanie terenu rekreacyjno – turystycznego „Międzyrzeckie Jezioro” w Międzyrzeczu Podlaskim, <http://mapa.rpo.lubelskie.pl/pl/projekt-2722/zagospodarowanie-terenu-rekreacyjnoturystycznego-amiedzyrzeckie-jeziorkaa-w-miedzyrzeczu-podlaskim> (dostęp: 5.04.2021).

Na terenie miasta znajduje się wiele placów zabaw dla dzieci i młodzieży. Miłośnicy żeglarstwa i kajakarstwa mogą skorzystać z wypożyczalni innego sprzętu.

W mieście Międzyrzec Podlaski został zrealizowany projekt, którego celem było wybudowanie stoku narciarskiego, stoku saneczkowego, plac rekreacyjny dla dzieci, ścieżka pieszo-rowerowa. Ponadto napływ okolicznych turystów na

tereny międzyrzeckich jezior miały wpływ na to, że wokoło obiektu powstały parkingi, zaplecza sanitarne i ośrodki wypoczynkowe.

Od kilkunastu lat na terenie miasta obserwuje się sukcesywne zagospodarowanie pod względem turystycznym i wolnoczasowym. Projekt dotyczący międzyrzeckich jezior obejmował także zapewnienie rekreacji dzieciom. Specjalnie dla nich wybudowano plac zabaw.

Dostępność do aktywnych form czasu wolnego na terenie miasta Międzyrzec Podlaski jest duża. Dzięki sukcesywnemu rozwojowi tego terenu mieszkańcy miasta i okolic mogą korzystać z różnych atrakcji i form spędzania czasu.

Możliwość wykorzystania potencjału miasta do bezpiecznej aktywności w dobie zagrożenia COVID-19

W dobie zagrożenia COVID-19 zostały nałożone obostrzenia zgodnie, z którymi należy unikać przebywania w większym gronie. Niemniej jednak osoby preferujące aktywność fizyczną powinny wybierać ruch na świeżym powietrzu. Dla bezpieczeństwa najlepiej jest ćwiczyć indywidualnie. Podjęcie tych czynności możliwe jest w okolicy międzyrzeckich akwenów wodnych. Jest to bardzo rozległy teren, na którym może przebywać znaczna część osób. Pięć zbiorników wodnych usytuowanych w bliskim sąsiedztwie umożliwia indywidualne pływanie, pływanie kajakiem, czy rowerem wodnym lub jachtem. Dodatkowo można realizować spacer, biegi lub jazdę rowerem co wpływa pozytywnie na stan zdrowia w tym na poprawę funkcjonowania psychicznego w i po okresie pandemii.

Okresowo podczas zimy został otwarty stok narciarski. W związku z panującą sytuacją przebywać mogła ograniczona ilość osób.

Ciekawym i często odwiedzanym miejscem w Międzyrzec Podlaskim jest zespół parkowo-pałacowy. Tam znaczna część mieszkańców spędza niedzielne popołudnie. Bardzo często można spotkać spacerujących mieszkańców lub tych aktywnie spędzających czas wolny, np. na terenie parku wiele osób biega lub jeździ na rolkach albo spaceruje z kijami.

Niemniej jednak należy pamiętać że w dobie COVID-19 możliwości wykorzystania potencjału miasta do bezpiecznej aktywności były ograniczane przez nałożone ogólnie obostrzenia, do których zobowiązani byli wszyscy. Pomimo trudnej sytuacji pandemicznej, na terenie międzyrzeckich jezior w okresie letnim dostrzec można było wiele osób.

Metodyczne aspekty pracy

Celem badań była ocena wykorzystania potencjału turystycznego i rekreacyjnego miasta Międzyrzec Podlaski w obliczu zagrożenia COVID-19 w opinii

mieszkańców. Dodatkowo wskazano możliwości realizacji wolnego czasu przez mieszkańców i turystów z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i nałożonych obostrzeń przez władze państwowe i służby sanitarne.

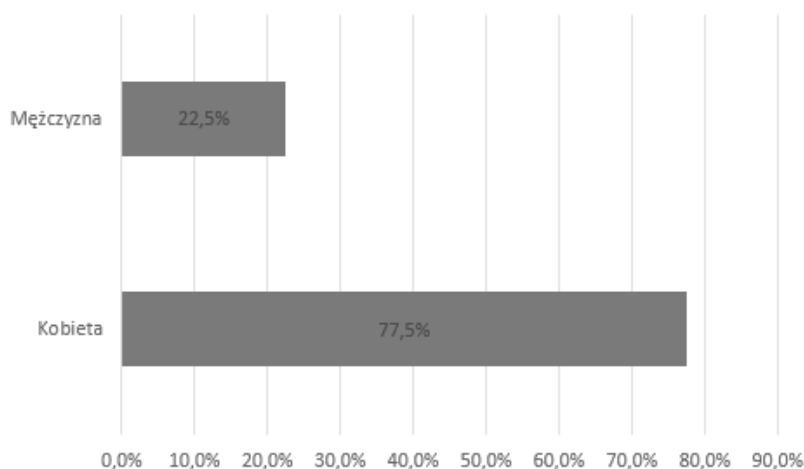
W celu głębszego poznania problemu badawczego sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Co zdaniem respondentów jest największą atrakcją Międzyrzecza Podlaskiego oraz jak oceniana jest infrastruktura turystyczna i rekreacyjna na tym terenie?
2. Jakie są najczęstsze bariery rozwoju turystyki?
3. Jak oceniane są działania władz miasta w zakresie wykorzystywania środków na rozwój turystyki i rekreacji?
4. Jak oceniano uczestnictwo w aktywnych formach czasu wolnego na terenie miasta w okresie związanym z obostrzeniami wynikającymi z pandemii?
5. W jakim stopniu pandemia wpłynęła na aktywność turystyczną respondentów?

W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego w ramach której posłużono się techniką badania ankietowego z wykorzystaniem autorskiego narzędzia jakim był interaktywny kwestionariusz ankiety.

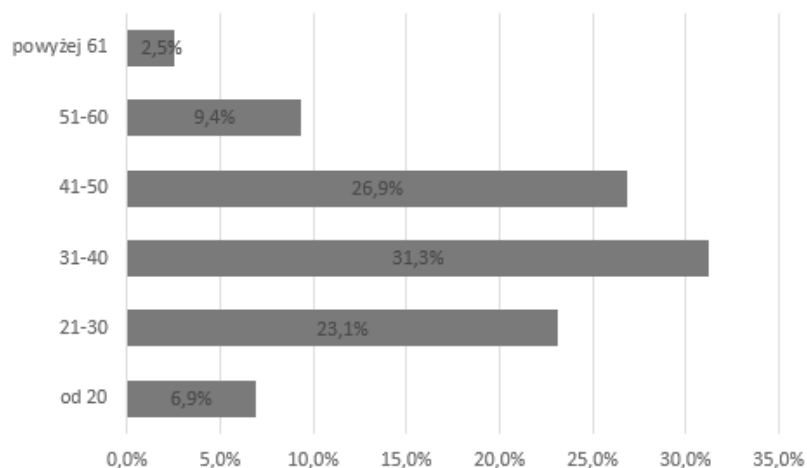
Charakterystyka materiału badań

Badanie przeprowadzono na terenie Międzyrzecza Podlaskiego i okolic. Wzięło w nim udział 160 osób w różnym wieku i różnej płci. Osoby te wyraziły zgodę i chęć na wypełnienie anonimowego kwestionariusza ankiety dotyczącej wykorzystania potencjału turystycznego i rekreacyjnego miasta Międzyrzec Podlaski w dobie zagrożenia COVID-19.

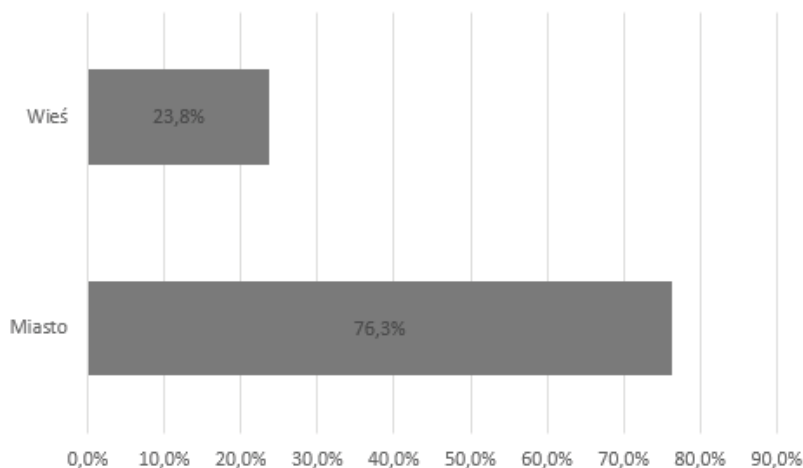
Ryc. 2. Płeć respondentów
Źródło: Badania własne.

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 77,5% kobiet oraz 22,5% mężczyzn (ryc. 2).

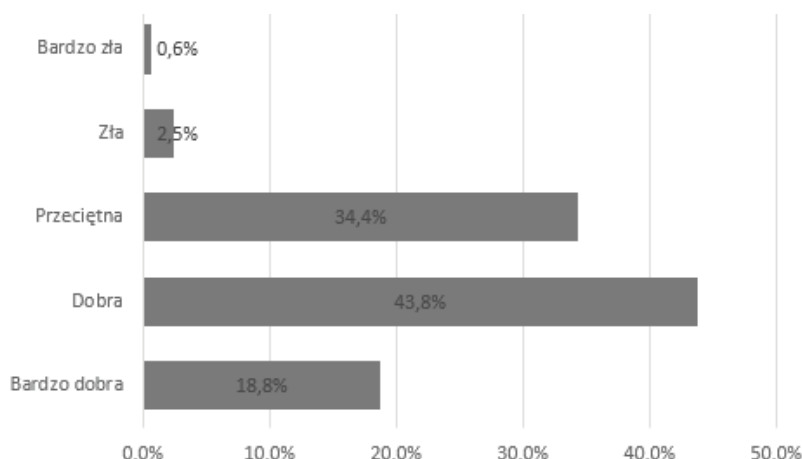
Ryc. 3. Wiek respondentów
Źródło: Badania własne.

W badaniu (ryc. 3) uczestniczyło najwięcej osób wieku 31-40 lat (31,3%), następnie w wieku 41-50 lat co stanowiło 26,9%. Kolejną grupą były osoby w wieku 21-30 lat co dało 23,1%. Następnie 9,4% badanych miało 51-60 lat. Najmniejszą grupą byli respondenci w wieku powyżej 61 lat (2,5%) oraz osoby do 20 lat (6,9%).

Ryc. 4. Miejsce zamieszkania respondentów
Źródło: Badania własne.

Aż 76,3% badanych pochodziła z miasta, a 23,8% z terenów wiejskich (ryc. 4).

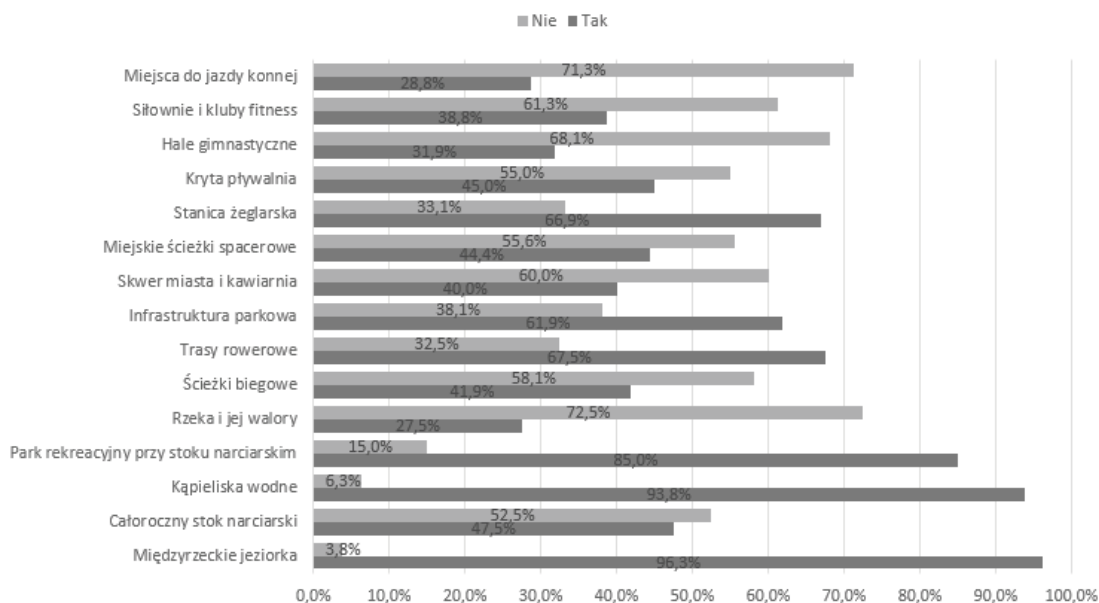

Ryc. 5. Sytuacja materialna respondentów
Źródło: Badania własne.

Prawie połowa (43,8%) respondentów określiła swoją sytuację materialną jako dobrą. A 34,4% uważała, że ich sytuacja jest przeciętna, natomiast 18,8%, że bardzo dobra. Jedynie 2,5% osób wskazało na złą sytuację materialną zaś 0,6% na bardzo złą (ryc. 5).

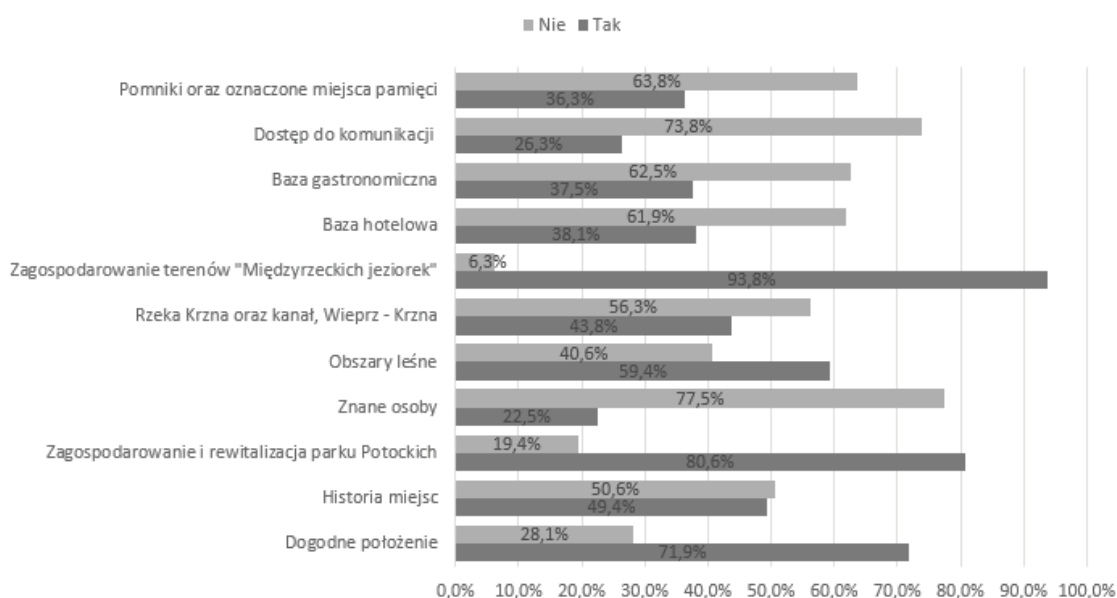
Ocena atrakcyjności turystycznej Międzyrzecza Podlaskiego i najbliższej okolicy w opinii respondentów

Poniżej przedstawiono analizę wyników badań dotyczącą oceny atrakcyjności turystycznej badanego obszaru w opinii respondentów.

Ryc. 6. Największe atrakcje i zainteresowanie aktywnością w czasie wolnym na terenie Międzyrzecza Podlaskiego i okolic
Źródło: Badania własne.

Największym zainteresowaniem w czasie wolnym (ryc. 6) cieszyły się „Międzyrzeckie Jeziorka” (96,3%) i kąpieliska wodne (93,8%). Duże zainteresowanie wzbudził Park rekreacyjny przy stoku narciarskim (85,0%) i Stanica żeglarska (66,9%). Wielu respondentów (67,5%) zainteresowanych było trasami rowerowymi (67,5%) oraz infrastrukturą parkową (61,9%). Całorocznym stokiem narciarskim interesowało się 47,5% respondentów, a krytą pływalnią 45%. Dla części badanych atrakcją w czasie wolnym były miejskie ścieżki spacerowe (44,4%) oraz ścieżki biegowe (41,9%). Dla 40,0% atrakcyjny był także skwer miasta i znajdujące się w pobliżu kawiarnie. Aktywnością w siłowniach i klubach fitness zainteresowanych było 38,8% respondentów. Najmniejszym zainteresowaniem respondentów w czasie wolnym (28,8%) cieszyło się miejsce do jazdy konnej, a także rzeka i jej walory (27,5%).

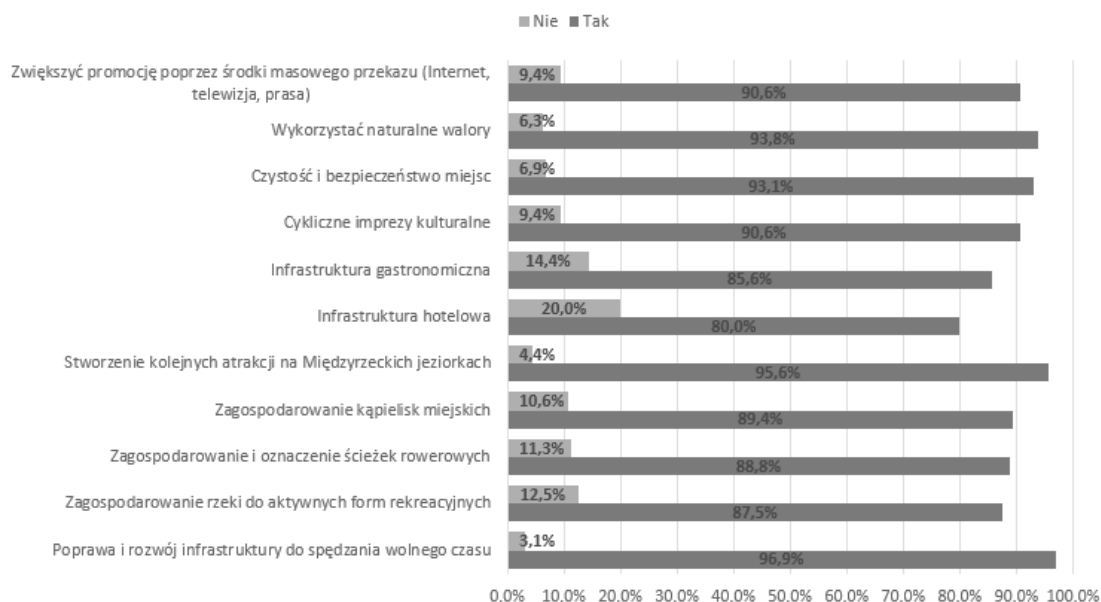

Ryc. 7. Największe atrakcje turystyczne Międzyrzecza Podlaskiego i okolic
Źródło: Badania własne.

Za największą atrakcję turystyczną Międzyrzecza Podlaskiego i okolic (ryc. 7) uznano zagospodarowanie terenów „Międzyrzeckich Jeziorek” (93,8%) oraz zagospodarowanie i rewitalizację Parku Potockich (80,6%). Natomiast 71,9% respondentów uznało dogodne położenie i obszary leśne (59,4%). Dużym zainteresowaniem respondentów cieszy się historia miejsc (49,4%) oraz obszar rzeki Krzny i kanału Wieprz-Krzna (43,8%). Najmniejszym zainteresowaniem respondentów (26,3%) cieszy się dostęp do komunikacji, oraz pamięć związana ze znanymi osoby (22,5%). Na niskim poziomie oceniono również bazę hotelową (38,1%) i bazę gastronomiczną (37,5%).

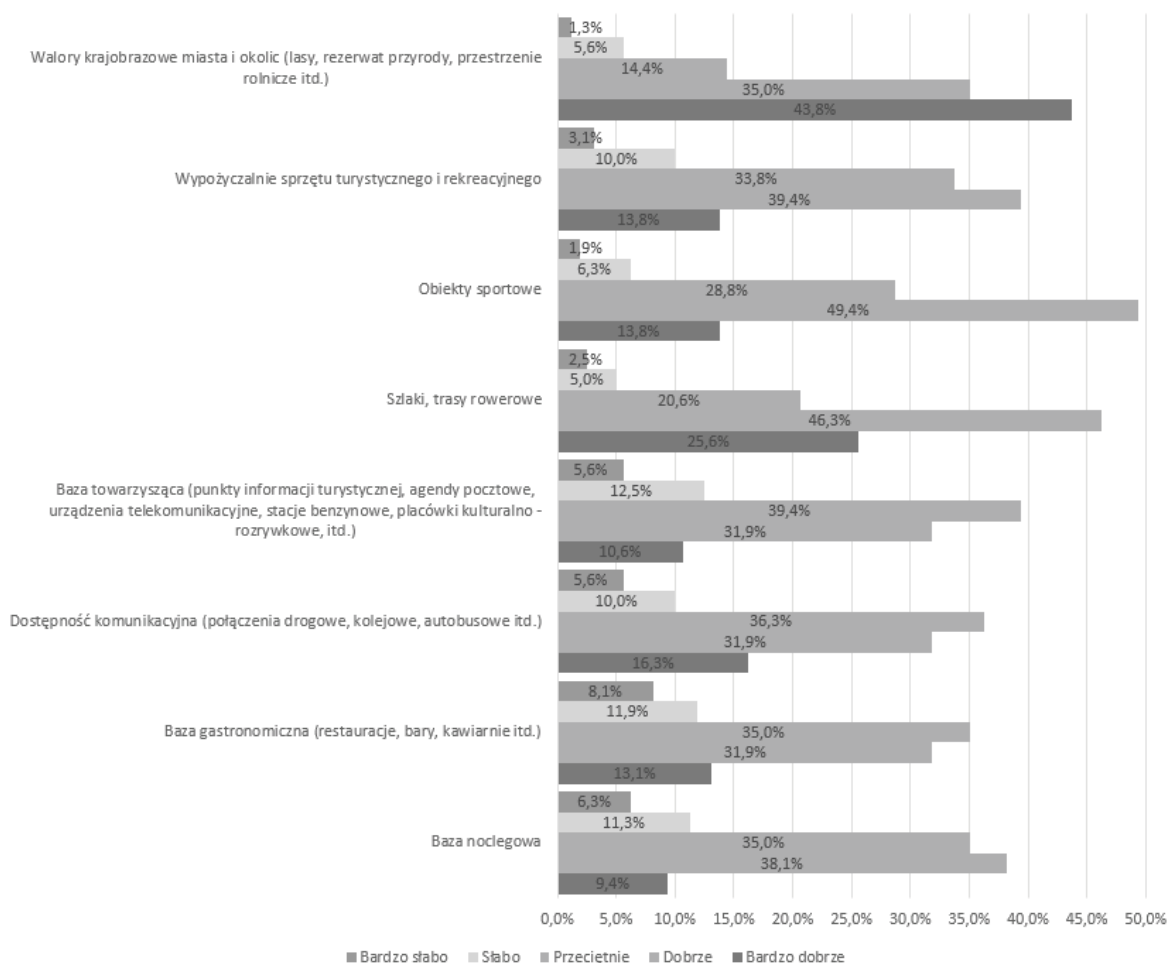
Aż 96,9% osób uważa, że poprawa i rozwój infrastruktury do spędzania wolnego czasu, a także stworzenie kolejnych atrakcji nad wodą (93,8%) może wpłynąć na podniesienie atrakcyjności Międzyrzecza Podlaskiego (ryc. 8). Jednocześnie według respondentów najmniejszy wpływ ma rozwój infrastruktury gastronomicznej (85,6%) i infrastruktury hotelowej (80,0%).

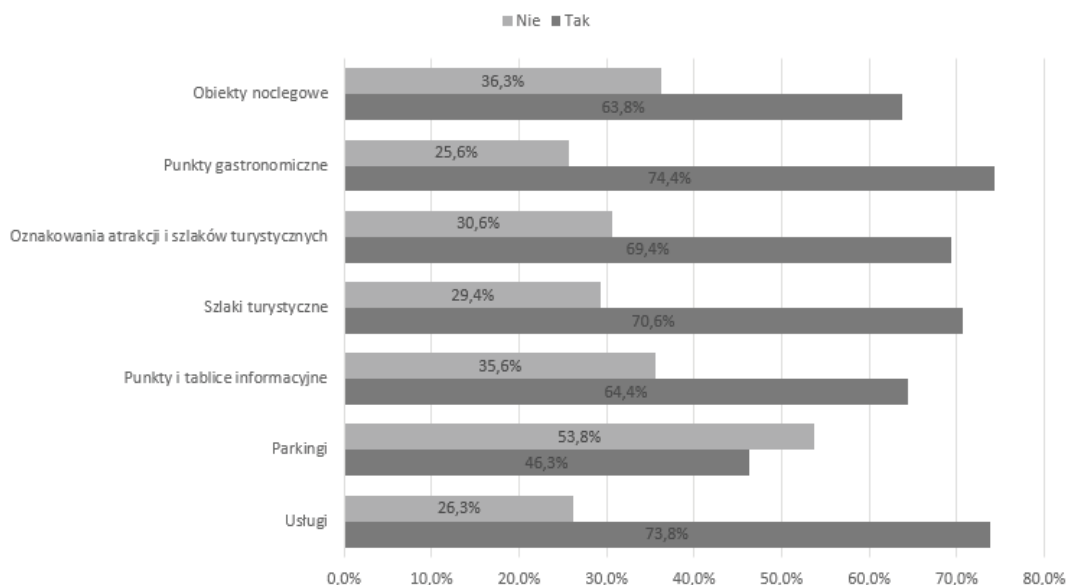
Ryc. 8. Co mogłoby dodatkowo wpłynąć na podniesienie atrakcyjności Międzyrzecza Podlaskiego
Źródło: Badania własne.

Ocena infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Międzyrzecza Podlaskiego

Według 43,8% respondentów walory krajobrazowe miasta i okolic (lasy, rezerваты przyrody, przestrzenie rolnicze itd.) do spędzania wolnego czasu oceniło bardzo dobrze (ryc. 9). Ocena ta była w stosunku do innych parametrów zdecydowanie jednoznaczna. Na ocenę dobrą oceniane były, obiekty sportowe (49,4%), szlaki i trasy rowerowe (46,3%) oraz wypożyczalnie sprzętu (39,4%). Natomiast najwięcej negatywnych ocen wskazano na bazę gastronomiczną (8,1%), bazę noclegową (6,3%) oraz bazę towarzyszącą (5,6%) oraz dostępność komunikacyjną (5,6%).

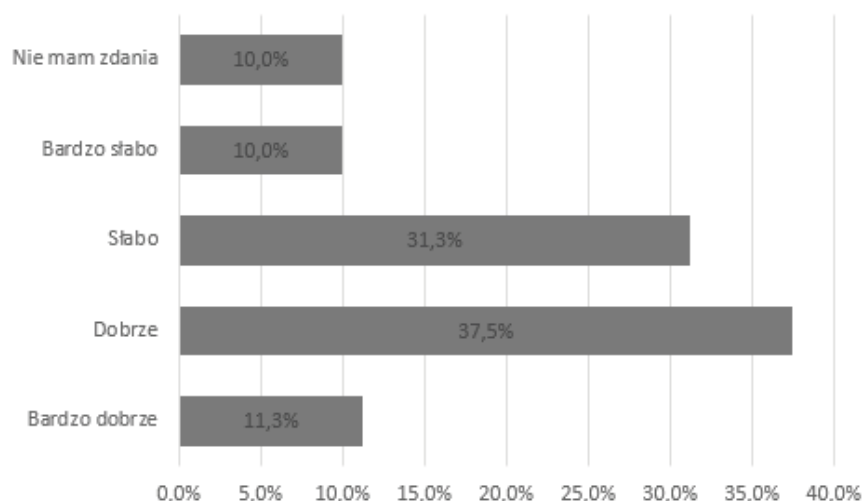
Ryc. 9. Ocena atrakcji i stanu infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej do spędzania wolnego czasu
Źródło: Badania własne.

Ryc. 10. Najbardziej brakujące elementy infrastruktury turystycznej w mieście
Źródło: Badania własne.

Respondenci za najbardziej brakujące elementy infrastruktury w mieście (ryc. 10) uważają punkty gastronomiczne (74,4%) i usługi (73,8%). Najmniej natomiast brakuje parkingów (46,3%).

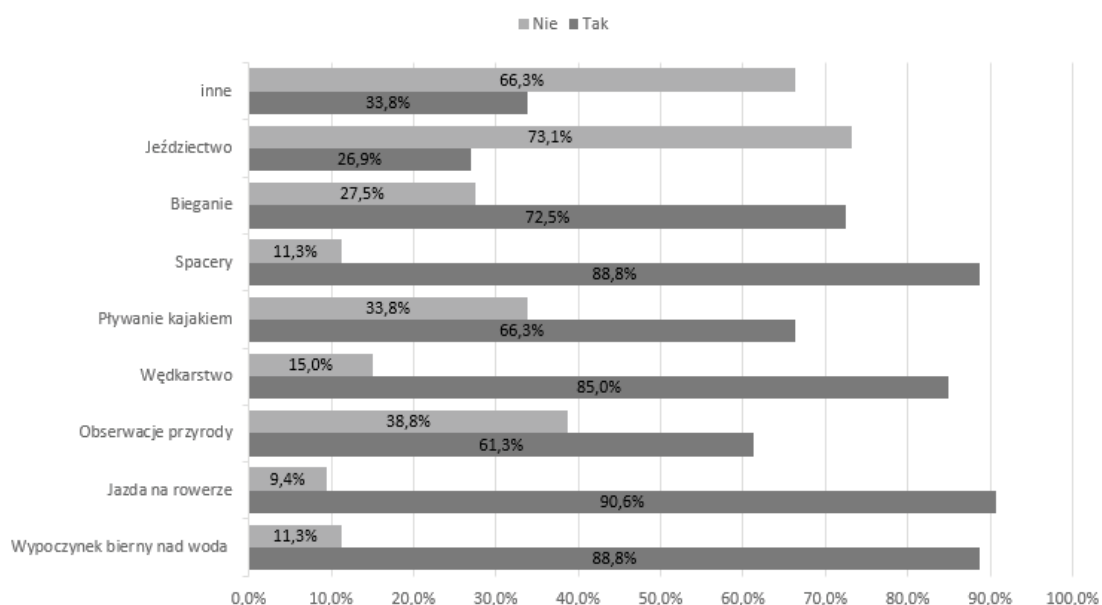
Ocena działań władz miasta w wykorzystaniu środków na rozwój turystyki i rekreacji oraz działań związanych z promocją miasta

Ryc. 11. Ocena działania władz miasta w wykorzystaniu środków na rozwój terenów do rekreacji i turystyki oraz działania promocyjne miasta
Źródło: Badania własne.

Z badań wynika, że jedynie 37,5% respondentów uważa, że władze miasta dobrze wykorzystują środki na rozwój terenów do rekreacji i turystyki oraz na działania promocyjne miasta. Innego zdania jest aż 31,3% którzy wykazują niezadowolenie z obecnej sytuacji oceniając słabo działania władz miasta. Do tej oceny można dołączyć 10% osób które oceniają te działania bardzo słabo. Jedynie 11,3% oceniło działania władz w mieście na bardzo dobrym poziomie (ryc. 11).

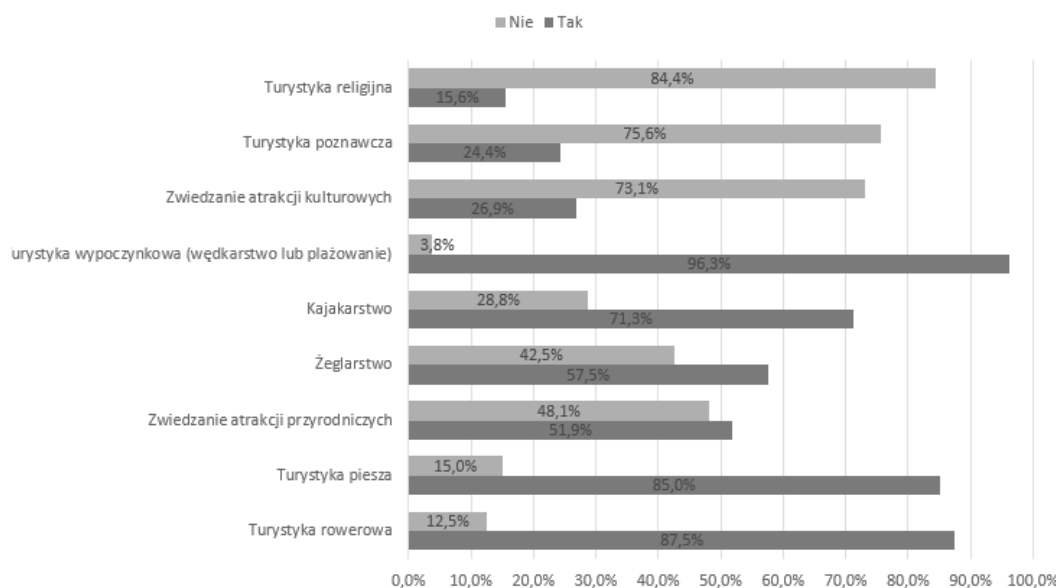
Podjęmowane formy aktywności w czasie wolnym na terenie miasta

Ryc. 12. Najbardziej popularne formy aktywności turystycznej lub rekreacyjnej na omawianym terenie

Źródło: Badania własne.

Według 90,6% badanych najbardziej popularną formą aktywności turystycznej podejmowanej na omawianym terenie jest jazda na rowerze, zaś 88,8% respondentów wybierała wypoczynek bierny nad wodą oraz spacerowanie (ryc. 12). Aż 85% respondentów wskazywało na wędkarstwo, a 72,5% na bieganie. Najmniej popularną formą aktywności było jeździectwo (26,9%).

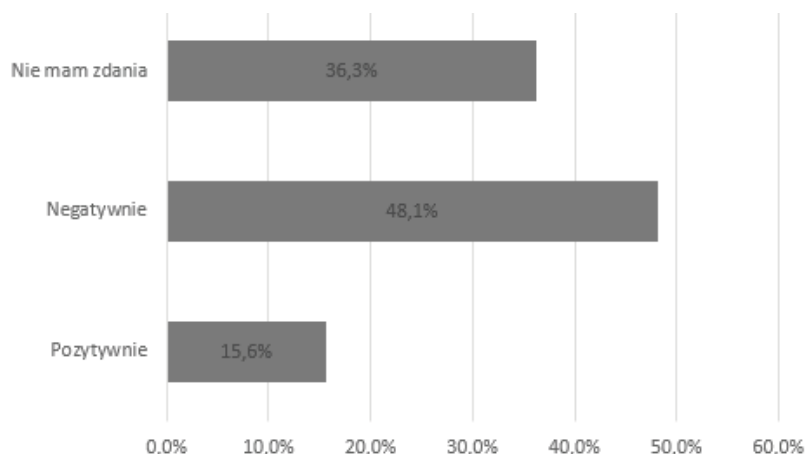

Ryc. 13. Formy aktywności z których korzystali respondenci na terenie Międzyrzec Podlaskiego

Źródło: Badania własne.

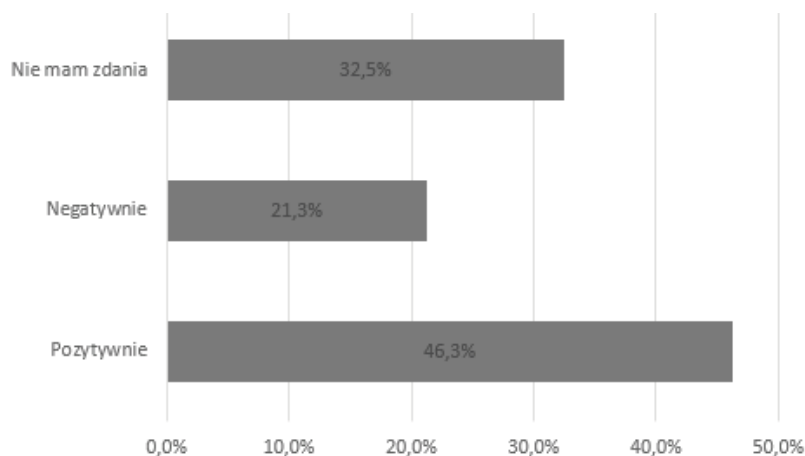
Najczęściej wybraną formą aktywności (ryc. 13) według 96,3% badanych osób przebywających w Międzyrzecu Podlaskim, była turystyka wypoczynkowa (wędkarstwo lub plażowanie) oraz turystyka rowerowa (87,5%) i turystyka piesza (85,0%). Najmniejszym zainteresowaniem cieszyła się turystyka religijna (15,6%) i turystyka poznawcza (24,4%).

Ocena uczestnictwa w aktywnych formach czasu wolnego w okresie pandemii

Ryc. 14. Ocena możliwości uczestniczenia w czasie pandemii w aktywnych formach czasu wolnego na terenie Międzyrzecza i najbliższej okolicy
Źródło: Badania własne.

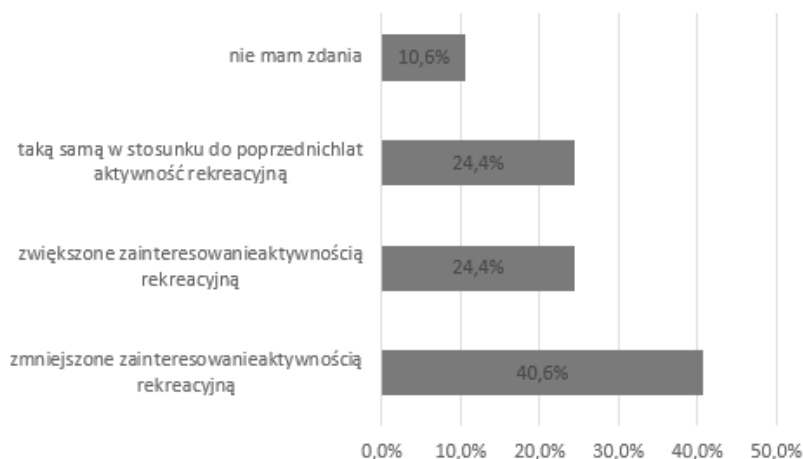
Prawie połowa badanych osób (48,1%) negatywnie oceniła możliwość uczestniczenia w czasie pandemii w aktywnych formach czasu wolnego na terenie Międzyrzecza Podlaskiego i okolic. Aż 36,3% respondentów w tej kwestii nie miało zdania. Tylko 15,6% badanych pozytywnie oceniało możliwości uczestniczenia w czasie pandemii w aktywnych formach czasu wolnego.

Ryc. 15. Poziom własnego bezpieczeństwa podczas realizacji czasu wolnego w miejscach dostępnych na terenie miasta
Źródło: Badania własne.

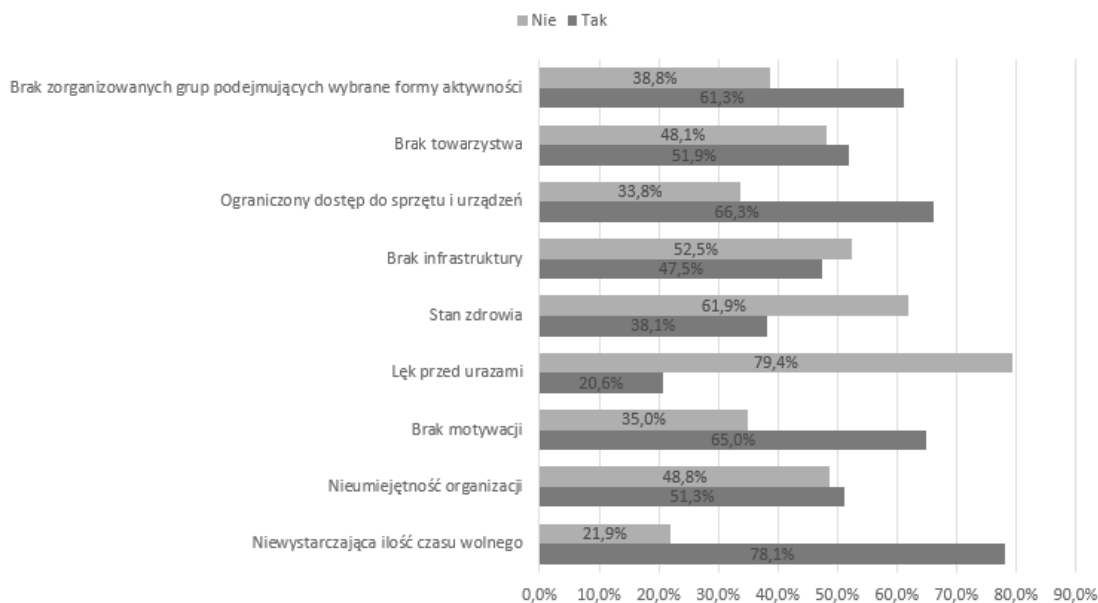

Poziom bezpieczeństwa podczas podejmowania aktywności w czasie pandemii oceniono pozytywnie przez 46,3% respondentów. Negatywne odczucia towarzyszyły u 21,3% osób. Trudności w ocenie tego stanu, posiadało 32,5% respondentów (ryc. 15).

Ryc. 16. Zainteresowanie aktywnością rekreacyjną w okresie wakacyjno – urlopowym podczas pandemii na terenie miasta
Źródło: Badania własne.

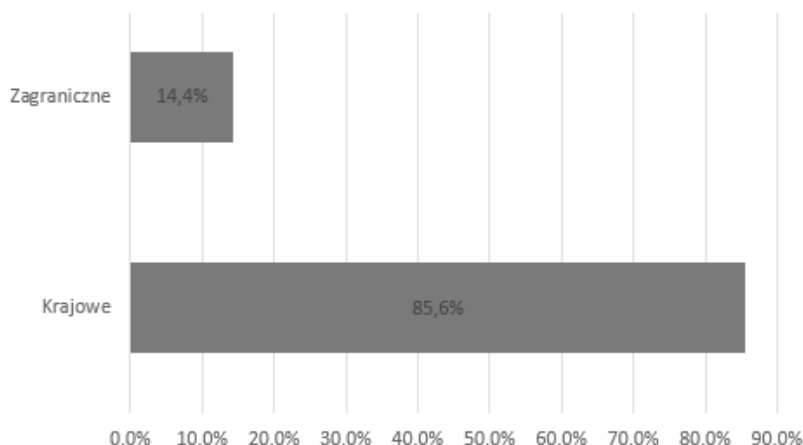
W okresie wakacyjno-urlopowym według 40,6% respondentów zmniejszyło się zainteresowanie aktywnością rekreacyjną w czasie pandemii. Według opinii 24,4% badanych osób, nastąpiło zwiększone zainteresowanie ich aktywnością rekreacyjną. Taką samą grupą były osoby (24,4%) które nie stwierdziły zmian w poziomie zainteresowania aktywnością rekreacyjną w stosunku do poprzednich lat.

Ryc. 17. Najczęstsze przyczyny ograniczające realizację aktywności w czasie wolnym
Źródło: Badania własne.

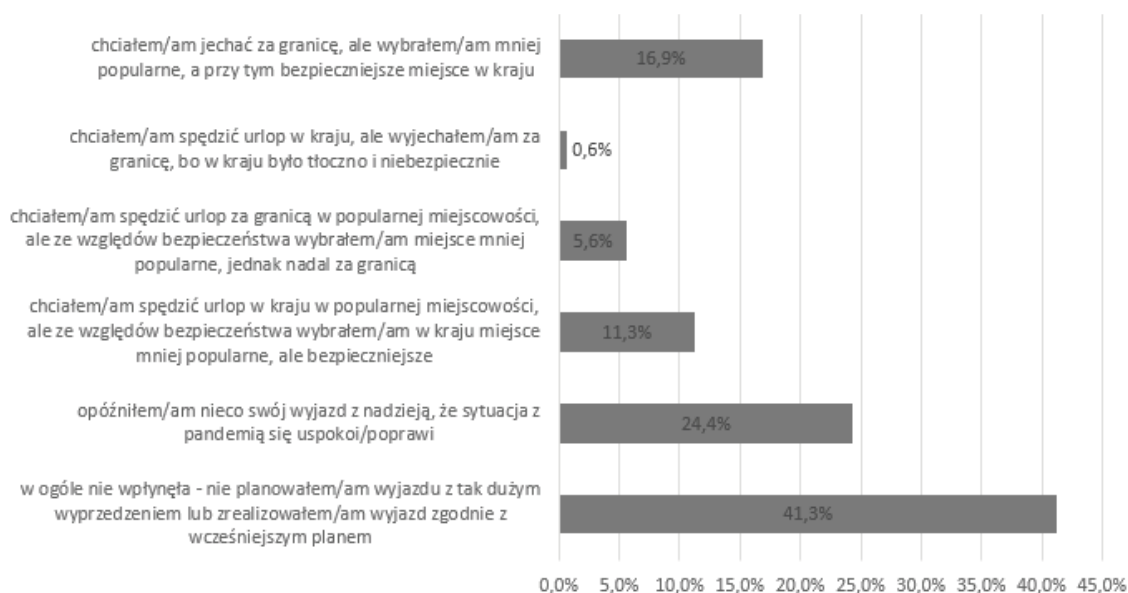
Według badanych (78,1%) najczęstszymi przyczynami ograniczającymi w realizacji form spędzania czasu wolnego była niewystarczająca ilość tego czasu (ryc. 17). Osoby wskazywały również ograniczony dostęp do sprzętu i urządzeń (66,3%), brak motywacji (65%), brak zorganizowanych form (61,3%). Najmniejszą przyczyną był lęk przed urazami (20,6%) oraz stan zdrowia (38,1%).

Wpływ pandemii na aktywność turystyczną respondentów

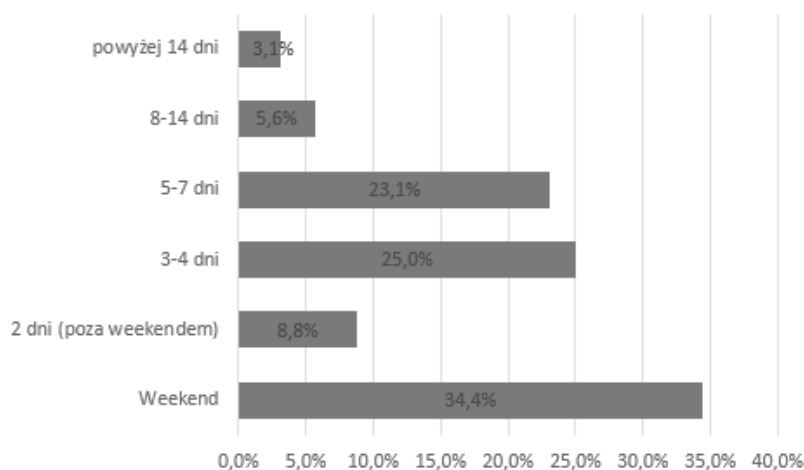
Ryc. 18. Rodzaj wyjazdów turystycznych odbytych w 2020 roku
Źródło: Badania własne.

Większość badanych osób (85,6%) swoje wyjazdy turystyczne w 2020 roku odbyło w kraju, a jedynie 14,4% respondentów wyjechało za granicę (ryc. 18).

Ryc. 19. Wpływ pandemii COVID-19 na zmianę realizacji planów turystycznych w 2020 roku
Źródło: Badania własne.

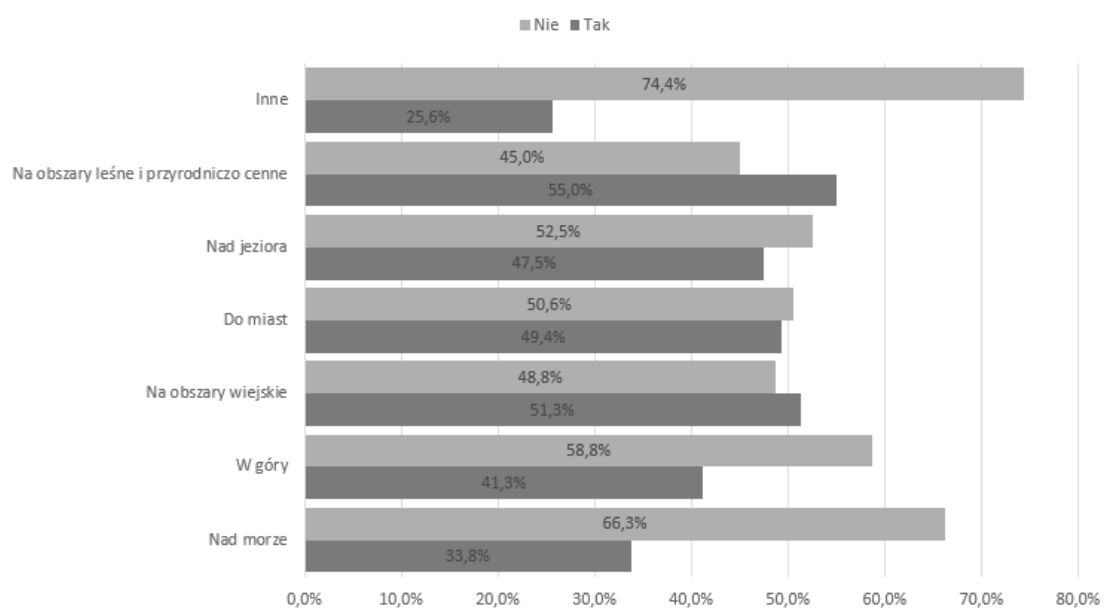
Większość osób (41,3%) uznała, że pandemia COVID-19 w ogóle nie wpłynęła na planowanie turystyczne i zrealizowała wyjazd zgodnie z wcześniejszym planem. Część osób (24,4%) opóźniła nieco swój wyjazd z nadzieją, że sytuacja z pandemią się uspokoi, bądź poprawi. 16,9% respondentów chciało jechać za granicę, ale wybrało mniej popularne, a przy tym bezpieczniejsze miejsce pozostając w kraju. Zaś 11,3% osób planowało spędzić urlop w kraju w popularnej miejscowości, ale ze względów bezpieczeństwa wybrało w kraju miejsce mniej popularne, ale bezpieczniejsze. Zaledwie 5,6% badanych osób chciało spędzić urlop za granicą w popularnej miejscowości, ale ze względów bezpieczeństwa wybrało miejsce mniej popularne, jednak nadal za granicą. I tylko 0,6% badanych osób chciało spędzić urlop w kraju, ale wyjechali za granicę, ponieważ w kraju według nich, było tłoczno i niebezpiecznie (ryc. 19).

Ryc. 20. Długość wyjazdów turystycznych w 2020 roku

Źródło: Badania własne.

W 2020 roku dominowały weekendowe wyjazdy turystyczne (34,4%). Aż 25% respondentów odbyło krótkie 3-4 dniowe wyjazdy. Dłuższy pobyt 5-7 dni zadeklarowało 23,1%, a 8,8% badanych osób wyjechało na 2 dni (poza weekendem). Tylko 5,6% respondentów zdecydowało się na dłuższy 8-14 dni wyjazd turystyczny. Pozostałe 3,1% osób przebywało na wyjeździe powyżej 14 dni (ryc. 20).

Ryc. 21. Gdzie w celach turystycznych był wyjazd w 2020 roku
Źródło: Badania własne.

Badani wyjeżdżali zarówno na obszary leśne i przyrodniczo cenne (55,0%), jak i na obszary wiejskie (51,3%). Część osób wyjechała do miast (49,4%). Najmniej badanych przebywało nad morzem (33,8%), oraz w innych miejscach (25,6%).

Wnioski

Prezentowana praca miała na celu przeprowadzenie oceny wykorzystania potencjału turystycznego i rekreacyjnego miasta Międzyrzec Podlaski w dobie zagrożenia COVID-19 w opinii mieszkańców.

Z przeprowadzonych badań wynika iż:

1. Według badanych największą atrakcją turystyczną Międzyrzec Podlaskiego i okolic stanowi zagospodarowanie terenów „Międzyrzeckich Jeziorok” oraz zagospodarowanie i rewitalizacja Parku Potockich. Duża część respondentów za atrakcję turystyczną uważała dogodne położenie i obszary leśne oraz istniejąca infrastruktura do podejmowania różnorodnej aktywności w czasie wolnym. Sporym zainteresowaniem badanych cieszy się historia miejsc oraz rozciągające się na tym terenie rzeki i kanał Wieprz-Krzna. Najmniejszym zainteresowaniem respondentów cieszy się dostęp do komunikacji, oraz pamięć związana ze znanymi osobami. Na niskim poziomie oceniono również istniejącą bazę hotelową i bazę gastronomiczną. Według badanych najwyżej oceniane były walory krajobrazowe

- miasta i okolic (lasy, rezerваты przyrody, przestrzenie rolnicze). Dobrze również oceniane są obiekty sportowe oraz szlaki i trasy rowerowe.
2. Badani respondenci uważają, że głównymi barierami rozwoju turystyki na terenie miasta jest brak promocji i reklamy oraz w dalszym ciągu istnieje potrzeba poprawy istniejącej infrastruktury.
  3. W opinii respondentów władze miasta słabo wykorzystują środki na rozwój Międzyrzecza Podlaskiego i jego promocję.
  4. Prawie połowa respondentów negatywnie oceniła swoje możliwości uczestniczenia w czasie pandemii w aktywnych formach czasu wolnego na terenie miasta i okolic. Jedynie co piąty respondent odczuwał niski poziom bezpieczeństwa podczas aktywności w czasie pandemii. Większość uznała że przyjęte obostrzenia i procedury zapewniają bezpieczeństwo w znacznym stopniu. Czas pandemii w okresie wakacyjno-urlopowym zmniejszył również zdaniem respondentów zainteresowanie podejmowaniem aktywnością rekreacyjną.
  5. Pandemia wpłynęła na aktywność turystyczną respondentów. Większość badanych osób swoje wyjazdy turystyczne w 2020 roku odbyło w kraju. Najczęściej były to wyjazdy ukierunkowane na obszary leśne i przyrodniczo cenne, jak i na obszary wiejskie. Czas wyjazdów zapewne związany z obawą o bezpieczeństwo, był w stosunku do czasu przed pandemią, zdecydowanie krótszy.

W Międzyrzeczu Podlaskim od wielu lat zauważa się rozwój i pojawiające się inwestycje związane z zagospodarowaniem do realizacji czasu wolnego w tym infrastrukturę turystyczną jak i rekreacyjną. Budowanych i rozbudowywanych jest wiele obiektów, które zapraszają turystów i miłośników przyrody oraz osoby aktywnie spędzające czas wolny na tych terenach o każdej porze roku. Ułatwiony dostęp do infrastruktury wpływa na podejmowanie aktywnych form czasu wolnego na terenie miasta Międzyrzecza Podlaskiego. W dobie zagrożenia COVID-19 zostały nałożone obostrzenia zgodnie, z którymi należało unikać przebywania w większym gronie. Niemniej jednak osoby preferujące aktywność fizyczną wybierały ruch na świeżym powietrzu. Podjęcie tych czynności możliwe było w okolicy międzyrzeckich jezior, zespołu parkowo-pałacowego i terenach leśnych – na których mogła przebywać znaczna część osób.

Pomimo trudnej sytuacji związanej z pandemią Międzyrzec Podlaski w opinii mieszkańców wykazał duży potencjał turystyczny i rekreacyjny oraz poczucie bezpieczeństwa do realizacji potrzeb związanych z aktywnością w czasie wolnym mieszkańców i turystów.

Piśmiennictwo

1. Kaczmarek, J., Stasiak, A., Włodarczyk, B. (2002). *Produkt turystyczny, albo jak organizować poznawanie świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
2. Kalinowski, S., Szwed, J. (1993). *Międzyrzec Podlaski i okolice*, Wojewódzki Ośrodek Informacji Turystycznej, Lublin.
3. Kowalczyk, A., Derek, M. (2010). *Zagospodarowanie turystyczne*, PWN, Warszawa.
4. Matuszkiewicz, W. (2005). *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski*, PWN, Warszawa.
5. Meyer, B. (2010). *Aktywność samorządu lokalnego jako element potencjału turystycznego na przykładzie wybranych gmin województwa zachodniopomorskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, nr 590/2002.
6. *Międzyrzec Podlaski w liczbach*, www.polskawliczbach.pl/Miedzyrzec_Podlaski (dostęp: 11.03.2021).
7. Panasiuk, A. (2010). *Rola informacji turystycznej w kształtowaniu potencjału turystycznego na przykładzie gmin województwa zachodniopomorskiego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego 591, Szczecin.
8. Siuki, H.S., Kowalczyk, A. (2012). *Kryteria wyboru przez potencjalnych turystów miejsc o wartości geoturystycznej (na przykładzie regionu Khorasan w Iranie)* W: Problemy turystyki i rekreacji, Warszawa: Wyższa Szkoła Turystyki i Rekreacji.
9. Skubisz, E., Żuk, E. (2015). *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Międzyrzec Podlaski*, załącznik do uchwały nr XIV/119/16 Rady Gminy Międzyrzec Podlaski 2015.
10. *Strategia Rozwoju miasta Międzyrzec Podlaski na lata 2015-2020 z perspektywą do 2025 roku*, Międzyrzec Podlaski.
11. *Zagospodarowanie terenu rekreacyjno-turystycznego „Międzyrzeckie Jezioro” w Międzyrzeczu Podlaskim*, <http://mapa.rpo.lubelskie.pl/pl/projekt-2722/zagospodarowanie-terenu-rekreacyjnoturystycznego-amiedzyrzeckie-jeziorka-w-miedzyrzeczu-podlaskim> (dostęp: 5.04.2021).
12. www.polskawliczbach.pl/Miedzyrzec_Podlaski

Liczba znaków ze spacjami: 36 749 + grafika